C/2025/2004

30.4.2025

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Αξιολόγηση των εκθέσεων Letta και Draghi σχετικά με τη λειτουργία και την ανταγωνιστικότητα της ενιαίας αγοράς της ΕΕ

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(C/2025/2004)

Εισηγητής: **Matteo Carlo BORSANI**

Εισηγητής: **Giuseppe GUERINI**

Εισηγητής: **Stefano PALMIERI**

Σύμβουλοι	Eleonora TRENTO (για τον εισηγητή Matteo Carlo BORSANI) Samuel CORNELLA (για τον εισηγητή Giuseppe GUERINI) Marco CILENTO (για τον εισηγητή Stefano PALMIERI)
Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	11.7.2024
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού
Αρμόδιο όργανο	Τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση»
Έγκριση από το τμήμα	12.2.2025
Έγκριση από την Ολομέλεια	26.2.2025
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	594
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	222/2/6

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) συμφωνεί με τις εκθέσεις Draghi και Letta ως προς την ανάγκη να αναληφθεί επειγόντως δράση για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας και να καταρριφθεί «η ψευδαίσθηση ότι μόνο η χρονοτριβή μπορεί να διατηρήσει τη συναίνεση».

1.2. Ως εκ τούτου, είναι ζωτικής σημασίας να συνεχιστούν οι προσπάθειες για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, με την επέκτασή της στον χρηματοπιστωτικό τομέα και στους τομείς των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και της ενέργειας και με την ενίσχυση του τομέα των υπηρεσιών.

1.3. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να διεξαγάγουν κατάλληλο διάλογο σχετικά με τους θεμελιώδεις κανόνες της ΕΕ και τον επίκαιρο χαρακτήρα των ισχυουσών Συνθηκών όσον αφορά τις τρέχουσες προκλήσεις, για την αντιμετώπιση των οποίων απαιτούνται ταχεία σκέψη και δράση.

1.4. Η ΕΟΚΕ καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να σημειώσουν πρόοδο προς την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, διατηρώντας την ιδιαίτερη έμφαση που δίνεται στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα, την οικονομική ευημερία, την κοινωνική συνοχή και την εδαφική συνοχή, και αναγνωρίζοντας τους παράγοντες αυτούς ως παράγοντες ανταγωνιστικότητας.

1.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την έκκληση που διατυπώνεται από τους Draghi και Letta ότι είναι εξαιρετικά σημαντικό η ευρωπαϊκή οικονομία, με τις αξίες και τους κανόνες της, να ανακτήσει την ανταγωνιστικότητά της μέσω της ενίσχυσης της θέσης της σε διεθνές επίπεδο.

1.6. Η ΕΟΚΕ καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να υιοθετήσουν μια βιομηχανική πολιτική ικανή να υπερνικήσει την τρέχουσα κατακερματισμένη προσέγγιση της πληθώρας εθνικών βιομηχανικών πολιτικών που δεν είναι πάντοτε συντονισμένες. Ο απαιτούμενος δυναμικός συνδυασμός δημοσιονομικών, κανονιστικών, εμπορικών/τελωνειακών μέτρων και οικονομικών κινήτρων μπορεί πράγματι να αποτελέσει αξιόπιστη πρόταση προς όφελος της ενιαίας αγοράς μόνον εφόσον θα πρόκειται για ενιαία προσπάθεια.

1.7. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη σημασία της μείωσης του γραφειοκρατικού φόρτου και του κόστους συμμόρφωσης για τις επιχειρήσεις μέσω της βελτίωσης της νομοθεσίας και της αποτελεσματικής διοικητικής απλούστευσης. Η ενίσχυση της ανάλυσης των κανονιστικών επιπτώσεων και του ελέγχου της ανταγωνιστικότητας θα είναι ιδιαιτέρως χρήσιμη στο πλαίσιο αυτό για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας και της δημιουργίας ποιοτικών θέσεων εργασίας, της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας, καθώς και της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής.

1.8. Η ΕΟΚΕ ζητεί ρυθμιστικές επιλογές που θα έχουν ως στόχο τη μείωση των τιμών της ενέργειας και, κυρίως, της διαφοράς τιμών μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ της Ευρώπης και άλλων οικονομιών. Στο πλαίσιο αυτό, ζητείται αύξηση της χρήσης των συμβάσεων επί διαφοράς και αποσύνδεση της τιμής της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και άλλων μορφών ενέργειας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών από την περισσότερο ασταθή τιμή της ενέργειας από ορυκτά καύσιμα. Είναι επίσης αναγκαία και επιθυμητή η αύξηση των επενδύσεων στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και σε άλλες μορφές ενέργειας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών.

1.9. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι υπάρχει ανάγκη προσεκτικής αξιολόγησης του ίδιου του μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα (ΜΣΠΑ) και ενθαρρύνει τους νομοθέτες της ΕΕ να διερευνήσουν κατάλληλους τρόπους χειρισμού των εξαγωγών και των εισαγωγών, προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στη βιομηχανία της ΕΕ να παραμείνει ανταγωνιστική στις διεθνείς αγορές.

1.10. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι για τις δράσεις που προτείνονται στις εκθέσεις Draghi και Letta απαιτείται σημαντικός όγκος επενδύσεων και, ως εκ τούτου, καλεί τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να εξετάσουν το ενδεχόμενο παροχής κοινών εχέγγυων, όπως έπραξαν ανταποκρινόμενα στην πανδημία.

1.11. Παρόλο που η ΕΕ οφείλει να προωθεί πάντα την ειρήνη με βάση μια μη αμιγώς στρατιωτική έννοια της ασφάλειας, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι μεταβαλλόμενες γεωπολιτικές συνθήκες απαιτούν την εφαρμογή μιας ευρωπαϊκής αμυντικής πολιτικής σε συνδυασμό με μια ισχυρότερη κοινή εξωτερική πολιτική. Θα απαιτηθεί επίσης να αυξηθούν οι αμυντικές επενδύσεις μεταξύ άλλων με τη χρήση νέων χρηματοδοτικών μέσων για τη βελτίωση του επιπέδου τεχνολογικής ανάπτυξης του τομέα.

1.12. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί έναν ανανεωμένο προβληματισμό σχετικά με τα ευρωπαϊκά δημόσια αγαθά βάσει του οποίου θα μπορούν να προσδιοριστούν οι βασικές προτεραιότητες για το μέλλον της ΕΕ. Η προμήθεια των αγαθών αυτών συνδέεται με οικονομικούς, θεσμικούς και πολιτικούς παράγοντες και, ως εκ τούτου, μια εγγύηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα αποφέρει προστιθέμενη αξία σε σύγκριση με μια πληθώρα εθνικών προσεγγίσεων.

2. **Εισαγωγή και ιστορικό**

2.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις εκθέσεις Draghi και Letta για το εύρος των ζητημάτων που καλύπτουν και την τόλμη διατύπωσης φιλόδοξων προτάσεων. Αμφότερα τα έγγραφα ξεκινούν με μια γενική ανάλυση και στη συνέχεια προβαίνουν σε αναλυτική εξέταση των προτάσεων που πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή για την ενίσχυση της ενιαίας αγοράς και της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ. Πρόθεση της ΕΟΚΕ στο παρόν έγγραφο είναι να αναλυθούν τα πλέον πιεστικά ζητήματα που εξετάζονται στις δύο εκθέσεις.

2.2. Στο πρώτο μέρος της παρούσας γνωμοδότησης, η ΕΟΚΕ προσδιορίζει τις πλέον επείγουσες επενδύσεις σε διάφορους τομείς, ενώ στο δεύτερο μέρος καλεί τους ευρωπαϊκούς φορείς λήψης αποφάσεων να υιοθετήσουν μια έννοια της ανταγωνιστικότητας η οποία λαμβάνει υπόψη την κοινωνική της διάσταση και περιλαμβάνει την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της στήριξης των επενδύσεων σε κοινωνικές υποδομές, υπενθυμίζοντας τα συμπεράσματα της συνόδου κορυφής του Val Duchesse, στα οποία επαναδιατυπώνεται η ευρωπαϊκή δέσμευση για κοινωνικό διάλογο και η σημασία του για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και της διακήρυξης της La Hulpe.

2.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η ΕΕ βρίσκεται αντιμέτωπη με μια θεμελιώδη στρατηγική επιλογή: να διαμορφώσει ενεργά τον παγκόσμιο οικονομικό μετασχηματισμό μέσω σημαντικής αύξησης της ανταγωνιστικότητάς της ή να διαφυλάξει τα αποτελέσματα του παρελθόντος, διασφαλίζοντας παράλληλα την τήρηση των προηγούμενων δεσμεύσεων της ΕΕ για τη βιωσιμότητα και το κλίμα.

2.4. Σύμφωνα με τις θέσεις που διατυπώνονται στις εκθέσεις Letta και Draghi, η ΕΟΚΕ ζητεί συνεπώς να αναληφθεί επειγόντως ταχεία δράση και καλεί τους συννομοθέτες να προβούν στις αναγκαίες ενέργειες.

3. **Η εσωτερική αγορά και το μέλλον της**

3.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις εκθέσεις Letta και Draghi ως προς το ότι η ενιαία αγορά αποτελεί ένα από τα κύρια τεχνικά και πολιτικά επιτεύγματα της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Ωστόσο, είναι αναγκαίο η αρχική ενιαία αγορά να προσαρμοστεί στο γεωπολιτικό σενάριο που έχει διαμορφωθεί εν τω μεταξύ και στις δημογραφικές εξελίξεις στην ΕΕ, με βάση τις οποίες το εργατικό δυναμικό της θα συρρικνώνεται κατά 2 εκατομμύρια εργαζομένους ετησίως έως το 2040. Δεδομένου του κεντρικού ρόλου της δέουσας επιβολής των κανόνων της ενιαίας αγοράς, η ΕΟΚΕ επιθυμεί την άμεση συμμετοχή της στη σχετική ειδική ομάδα.

3.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης απαραίτητο να συνεχιστούν οι εργασίες για την περαιτέρω ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, μέσω της επέκτασής της στον χρηματοπιστωτικό τομέα και στους τομείς των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και της ενέργειας, καθώς και μέσω της ενίσχυσης του τομέα των υπηρεσιών που εξακολουθεί να αντιμετωπίζει πληθώρα εμποδίων όσον αφορά την ολοκλήρωση.

3.3. Μια ισχυρότερη και πιο ολοκληρωμένη ενιαία αγορά θα αποφέρει οικονομικά και κοινωνικά οφέλη. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι προτάσεις που διατυπώνονται στις δύο εκθέσεις για την ενίσχυση της ενιαίας αγοράς και του ευρωπαϊκού κοινού νομίσματος θα πρέπει να συνοδευτούν από κατάλληλες δημοσιονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές πολιτικές οι οποίες θα εξασφαλίσουν ότι τα οφέλη θα φτάσουν σε όλους τους πολίτες και τους εργαζομένους της ΕΕ.

3.4. Τόσο η έκθεση Draghi όσο και, με πιο έμμεσο τρόπο, η έκθεση Letta προβλέπουν μια ανανεωμένη σύμπραξη μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Το στοιχείο αυτό καταδεικνύει την ανάγκη διεξαγωγής διαλόγου σχετικά με τους θεμελιώδεις κανόνες της ΕΕ και τον επίκαιρο χαρακτήρα των ισχυουσών Συνθηκών δεδομένων των φιλόδοξων δράσεων που προτείνονται στις δύο εκθέσεις, από τις οποίες αντλήθηκαν επίσης ορισμένες κατευθύνσεις για τις επιστολές ανάθεσης καθηκόντων προς τους νέους επιτρόπους.

3.5. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρακτική εφαρμογή των δύο εκθέσεων των Draghi και Letta θα μπορούσε να αποτελέσει πρόκληση για το νέο ευρωπαϊκό πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης (το αναθεωρημένο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης), στον βαθμό που το πλαίσιο αυτό οδηγεί σε δημοσιονομικούς περιορισμούς οι οποίοι ήταν ενδεχομένως υπερβολικά περιοριστικοί μέχρι σήμερα, όπως επισήμανε το Ευρωπαϊκό Δημοσιονομικό Συμβούλιο ([1]).

3.6. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την έκκληση που διατυπώνεται στην έκθεση Letta για μια ενιαία αγορά που θα αποσκοπεί στην προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και της οικονομικής ευημερίας, καθώς και την έκκληση που διατυπώνεται στην έκθεση Draghi να μετατραπούν οι ευρωπαϊκές φιλοδοξίες όσον αφορά τη βιωσιμότητα σε στοιχείο ανταγωνιστικότητας ([2]). Επί σειρά ετών, η ΕΟΚΕ στηρίζει τη μετάβαση από τη γραμμική στην κυκλική οικονομία, καθώς και τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο αυτό ([3]).

4. **Ηγετική θέση της ΕΕ σε παγκόσμιο επίπεδο**

4.1. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι επί του παρόντος η ΕΕ δεν ανταγωνίζεται, σε οικονομικό επίπεδο, μόνο με τις ΗΠΑ, αλλά και με αναδυόμενες οικονομίες όπως η Κίνα και η Ινδία, σε ένα πιο σύνθετο διεθνές πλαίσιο σε σχέση με αυτό της αρχικής δημιουργίας της ενιαίας αγοράς. Στο πλαίσιο αυτό, στην έκθεση Draghi περιγράφονται τρεις απαραίτητες σφαίρες δράσης: i) η ανάγκη συμμετοχής με ανταγωνιστικό τρόπο στον παγκόσμιο «αγώνα δρόμου», μέσω της κάλυψης του κενού στον τομέα της καινοτομίας· ii) η σημασία της μείωσης των στρατηγικών εξαρτήσεων από τις αλυσίδες εφοδιασμού εκτός ΕΕ· και iii) η ικανότητα της ΕΕ να αναλαμβάνει ενωμένη πραγματική δράση.

4.2. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία ενός φιλόδοξου ενωσιακού εμπορικού θεματολογίου, όπως και της συνεργασίας της ΕΕ με παγκόσμιους εταίρους.

4.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την έκκληση που διατυπώνεται από τους Draghi και Letta σύμφωνα με την οποία είναι εξαιρετικά σημαντικό η ευρωπαϊκή οικονομία, με τις αξίες και τους κανόνες της, να ανακτήσει την ανταγωνιστικότητά της ενισχύοντας τη θέση της σε διεθνές επίπεδο, έναντι της ταχείας και συνεχούς ανάπτυξης μεγάλων εμπορικών συνασπισμών εκτός Ευρώπης και της ανησυχητικής κλιμάκωσης των γεωπολιτικών εντάσεων.

4.4. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να διατηρήσει τον ηγετικό ρόλο της στα θέματα που άπτονται της κλιματικής αλλαγής, της ρύπανσης και της απώλειας βιοποικιλότητας.

4.5. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ΕΕ δεν θα πρέπει να παύσει να λειτουργεί ως φορέας ειρήνης και δημοκρατίας ([4]), συμβάλλοντας στην εξεύρεση νέων παγκόσμιων ισορροπιών και επιδιώκοντας τόσο ισχυρότερο ρόλο για το ευρώ στην παγκόσμια οικονομία όσο και μεγαλύτερη ικανότητα τήρησης ενιαίας στάσης στην εξωτερική πολιτική. Η ΕΟΚΕ ζητεί να διερευνηθεί η δυνατότητα υιοθέτησης της ψηφοφορίας με πλειοψηφία σε αυτόν τον τομέα.

4.6. Η ΕΟΚΕ προειδοποιεί για τους κινδύνους κατακερματισμού της παγκόσμιας διακυβέρνησης και για τον κίνδυνο αύξησης των εμπορικών δασμών. Η κρίση της ικανότητας διαμόρφωσης γόνιμων διεθνών σχέσεων ενέχει τον κίνδυνο να τροφοδοτηθεί ένας αγώνας δρόμου για την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, ο οποίος μπορεί να τροφοδοτήσει εντάσεις και συγκρούσεις απειλώντας την ειρήνη, τις δημοκρατικές αξίες και την επίτευξη κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επιπλέον ότι η επίτευξη σταθερής και διαρκούς ειρήνης στον κόσμο εξαρτάται επίσης από τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας των κατοίκων του, σύμφωνα με τους στόχους βιωσιμότητας που προβλέπονται στο θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για το 2030.

([1]) Ευρωπαϊκό Δημοσιονομικό Συμβούλιο, 2024, *Ετήσια έκθεση 2024*.
([2]) ΕΕ C, C/2024/6877, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6877/oj.
([3]) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή δημιούργησαν από κοινού την Ευρωπαϊκή πλατφόρμα ενδιαφερόμενων μερών για την κυκλική οικονομία.
([4]) Αρχές που κατοχυρώνονται στις Συνθήκες της και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5. **Βιομηχανική πολιτική της ΕΕ**

5.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η έκθεση Draghi διαπιστώνει μια ισχυρή συσχέτιση μεταξύ της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, στοιχείου που όντως στηρίζει τη διαδικασία ολοκλήρωσης και αποτελεί θεμελιώδη αξία της ΕΕ.

5.2. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την έκκληση που διατυπώνεται στην έκθεση Draghi σχετικά με την ανάγκη ανάπτυξης βιομηχανικής πολιτικής ικανής να υπερνικήσει την τρέχουσα κατακερματισμένη προσέγγιση της πληθώρας εθνικών βιομηχανικών πολιτικών που δεν είναι πάντοτε συντονισμένες. Ο δυναμικός συνδυασμός δημοσιονομικών, κανονιστικών, εμπορικών/τελωνειακών μέτρων και οικονομικών κινήτρων που χαρακτηρίζει τις πλέον πρόσφατες βιομηχανικές πολιτικές των ΗΠΑ και της Κίνας μπορεί πράγματι να αποτελέσει αξιόπιστη πρόταση προς όφελος της ενιαίας αγοράς μόνο μέσω μιας ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής προσπάθειας. Η προσπάθεια αυτή θα πρέπει να καταβληθεί μέσω του εξορθολογισμού των νομοθετικών πρωτοβουλιών ώστε να είναι ποιοτικά περισσότερο στοχευμένες προκειμένου να αξιολογούνται οι επιπτώσεις στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και στη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας.

5.3. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι τρέχουσες (μειωμένες) ευρωπαϊκές επενδύσεις στην έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία, καθώς και η έλλειψη υιοθέτησης προηγμένων τεχνολογιών, θα μπορούσαν, τουλάχιστον εν μέρει, να εξισορροπηθούν από περισσότερες και πιο εστιασμένες δημόσιες επενδύσεις (το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» είναι, σύμφωνα με την έκθεση Draghi, υπερβολικά κατακερματισμένο ως προς τους στόχους του). Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει, συνεπώς, την έκκληση που διατυπώνεται στην έκθεση για επικέντρωση των επενδύσεων σε τομείς με υψηλό δυναμικό ανάπτυξης και για i) εστίαση και συντονισμό των παρεμβάσεων· ii) καθορισμό αποτελεσματικής βιομηχανικής στρατηγικής με βάση την έρευνα, την ανάπτυξη και την τεχνολογική καινοτομία· iii) διατήρηση των βιομηχανικών συμπράξεων με ενίσχυση βασικών μέσων όπως τα σημαντικά έργα κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος (ΣΕΚΕΕ).

5.4. Στον τομέα των συγκεντρώσεων, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη συνολική προσέγγιση που περιγράφεται στην έκθεση Draghi, η οποία προτείνει μια ισόρροπη στάθμιση μεταξύ της πολιτικής ανταγωνισμού και της βιομηχανικής πολιτικής, μεταξύ άλλων με την απόδοση επαρκούς βαρύτητας σε στρατηγικούς παράγοντες όπως η καινοτομία και ο μελλοντικός ή δυνητικός ανταγωνισμός, επίσης σε διεθνές επίπεδο. Προκειμένου να διευκολυνθεί αυτή η προσέγγιση, η ΕΟΚΕ, συμφωνώντας με την έκθεση Draghi, θεωρεί ότι δεν είναι αναγκαία η τροποποίηση του ευρωπαϊκού κανονισμού περί συγκεντρώσεων αλλά η επικαιροποίηση των κατευθυντήριων γραμμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ ζητεί να εξεταστεί με ιδιαίτερη προσοχή η δυνατότητα συγκεντρώσεων σε στρατηγικούς τομείς για την ασφάλεια των πολιτών της ΕΕ (τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών, τεχνολογίες διπλής χρήσης).

5.5. Όσον αφορά το άρθρο 101 της ΣΛΕΕ, η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία της παροχής σαφούς καθοδήγησης και υποδειγμάτων για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων της ΕΕ, όπως προτείνεται στην έκθεση Draghi, προκειμένου να διευκολυνθούν οι επενδύσεις στην έρευνα και την ανάπτυξη, η μετάβαση στη βιωσιμότητα και άλλες στρατηγικές πρωτοβουλίες.

6. **Κανονιστικό πλαίσιο της ΕΕ**

6.1. Σύμφωνα με διάφορες απόψεις που έχει ήδη διατυπώσει, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη σημασία της μείωσης του γραφειοκρατικού φόρτου και του κόστους συμμόρφωσης με τα οποία επιβαρύνονται οι επιχειρήσεις λόγω των ευρωπαϊκών και εθνικών ρυθμίσεων, προκειμένου να ενισχυθεί η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητά τους μέσω της βελτίωσης της νομοθεσίας και της αποτελεσματικής διοικητικής απλούστευσης.

6.2. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να εφαρμοστεί η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για μείωση του φόρτου υποβολής εκθέσεων για τις επιχειρήσεις κατά 25 %, με επέκταση του πεδίου εφαρμογής του μέτρου ώστε να συμπεριλάβει τον γραφειοκρατικό φόρτο υπό την ευρεία έννοια, και καθορισμό στόχου τουλάχιστον 50 % για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, χωρίς με τον τρόπο αυτόν να υπονομευθεί η δέσμευση του ιδιωτικού τομέα να ευθυγραμμίζει τις οικονομικές του δραστηριότητες με τους κοινούς περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και ανταγωνιστικούς στόχους.

6.3. Ως εκ τούτου, είναι ευπρόσδεκτη η έκκληση που διατυπώνεται εν προκειμένω στην έκθεση Draghi, η οποία επισημαίνει ότι ο γραφειοκρατικός φόρτος πλήττει ιδιαίτερα τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, είναι απαραίτητη η ενίσχυση της εκτίμησης των επιπτώσεων των μελλοντικών μέτρων, μεταξύ άλλων μέσω προκαταρκτικών προσομοιώσεων υποστηριζόμενων από οικονομετρικά και ποσοτικά στοιχεία. Από αυτήν την άποψη, η ΕΟΚΕ τάσσεται επίσης υπέρ της ιδέας ότι η μελλοντική νομοθεσία της ΕΕ θα πρέπει να θεσπίζεται κατόπιν ελέγχου της ανταγωνιστικότητας, ο οποίος θα πρέπει να επεκτείνεται και στις ουσιώδεις αλλαγές και τροποποιήσεις που θα επέλθουν κατά τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας, προκειμένου να υποστηριχθούν η επιχειρηματικότητα και η δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας, καθώς και η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και η κοινωνική συνοχή.

6.4. Η ΕΟΚΕ προτείνει την ανάπτυξη τεχνικών αποτελεσματικής νομοθέτησης που τηρούν την αρχή της επικουρικότητας και ενισχύουν τον ρόλο του κοινωνικού διαλόγου και τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών. Επιπλέον, η ευρωπαϊκή νομοθεσία δεν πρέπει να αποτελεί λόγο για τη μείωση της προστασίας των εργαζομένων από τις εθνικές κυβερνήσεις, αλλά να ενισχύει την εργασιακή αξιοπρέπεια μέσω δικαιωμάτων και διασφαλίσεων, προωθώντας τη σύγκλιση και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας των Ευρωπαίων πολιτών, λαμβανομένης επίσης υπόψη της ταχείας εξέλιξης στη χρήση των νέων τεχνολογιών.

7. **Τραπεζική ένωση και Ένωση Κεφαλαιαγορών**

7.1. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τη στρατηγική σημασία της Ένωσης Κεφαλαιαγορών (η οποία δρομολογήθηκε το 2015), επαναλαμβάνοντας ταυτόχρονα την ανάγκη ολοκλήρωσης της τραπεζικής ένωσης, με παράλληλη διασφάλιση της προστασίας των μικροκαταθετών και της συνταξιοδοτικής αποταμίευσης ([5]).

7.2. Πρέπει επίσης να καταβληθούν προσπάθειες για μια πιο ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή αγορά επιχειρηματικών κεφαλαίων. Επί του παρόντος, το μέγεθος της αγοράς αυτής (5 % παγκοσμίως) δεν είναι καν συγκρίσιμο με το μέγεθος της αντίστοιχης αγοράς των ΗΠΑ (50 % παγκοσμίως) ή της Κίνας (40 % παγκοσμίως), με αποτέλεσμα οι Ευρωπαίοι φορείς καινοτομίας να αντιμετωπίζουν αντικειμενικές δυσκολίες στο στάδιο της εκκίνησης και της επέκτασης εξάγοντας ως εκ τούτου τα έργα τους εκτός της ΕΕ.

8. **Ενεργειακή Ένωση**

8.1. Η ΕΟΚΕ ζητεί ρυθμιστικές επιλογές που θα έχουν ως στόχο τη μείωση των τιμών της ενέργειας, οι οποίες είναι σήμερα υψηλότερες στην Ευρώπη σε σχέση με άλλες οικονομίες, στοιχείο που αποτελεί ανταγωνιστικό μειονέκτημα. Οι λόγοι αυτής της δυσμενούς κατάστασης δεν συνδέονται μόνο με τη γνωστή έλλειψη φυσικών πόρων στο έδαφος της ΕΕ, αλλά και: i) με τη βραδύτητα ορισμένων στρατηγικών επενδύσεων στην καθαρή ενέργεια· ii) την ύπαρξη μη βέλτιστων φορολογικών κανόνων· και iii) τη λειτουργία της αγοράς παραγώγων που μπορεί να ευνοήσει την αστάθεια (Draghi). Επιπλέον, όπως επισημαίνεται στην έκθεση Letta, η απουσία πλήρους ολοκλήρωσης των αγορών ενέργειας, η οποία θα καθιστούσε δυνατή τη μείωση του κόστους πρόσβασης και την προώθηση των επενδύσεων, αποτελεί έναν ακόμη επιβαρυντικό παράγοντα.

8.2. Ως εκ τούτου, και οι δύο εκθέσεις προτείνουν να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στα οφέλη τόσο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές όσο και άλλων μορφών ενέργειας απαλλαγμένων από ορυκτά καύσιμα, ιδίως μέσω των συμβάσεων επί διαφοράς και της αποσύνδεσης της τιμής της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές από την τιμή της ενέργειας από ορυκτά καύσιμα, η οποία είναι γνωστό ότι είναι περισσότερο ασταθής.

8.3. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να στηρίξει τις επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, να αξιολογήσει τη δυνατότητα στήριξης επενδύσεων σε άλλες μορφές ενέργειας απαλλαγμένες από ορυκτά καύσιμα και να θεσπίσει συγκεκριμένα μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει ότι το ποσοστό των εσόδων του συστήματος εμπορίας εκπομπών (ΣΕΔΕ) που διατίθεται στα κράτη μέλη (επί του παρόντος περίπου 75 %) επενδύεται σε έργα απανθρακοποίησης, όπως, παραδείγματος χάριν, στην ανάπτυξη λύσεων δέσμευσης, χρήσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα και την παραγωγή και επίσπευση της χρήσης του υδρογόνου.

8.4. Και οι δύο εκθέσεις τονίζουν τη σημασία του ΜΣΠΑ για την προστασία της ευρωπαϊκής βιομηχανίας από τη διαρροή διοξειδίου του άνθρακα και το περιβαλλοντικό ντάμπινγκ, αλλά επισημαίνουν ορισμένα προβλήματα. Στην έκθεση Letta αναδεικνύεται η ανάγκη προσεκτικής αξιολόγησης του κινδύνου απώλειας της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, μεταξύ άλλων μέσω επανεξέτασης του πεδίου εφαρμογής του μηχανισμού. Από την άλλη πλευρά, στην έκθεση Draghi αμφισβητείται η ίδια η επιτυχία του ΜΣΠΑ, καθώς υπογραμμίζεται η υπερβολική πολυπλοκότητα του μέτρου, η οποία δημιουργεί τεράστιο διοικητικό φόρτο για τις επιχειρήσεις και κίνδυνο κατακερματισμού της εφαρμογής από τα κράτη μέλη.

8.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση που διατυπώνεται στην έκθεση Letta για τη δημιουργία συστήματος ευρωπαϊκών πράσινων εγγυήσεων (European Green Guarantees, EGG) με συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) για την άντληση δημόσιων και ιδιωτικών πόρων όσον αφορά τους στόχους βιωσιμότητας. Η σημερινή ισχυρή θέση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στους τομείς των καθαρών τεχνολογιών θα πρέπει να υποστηριχθεί έναντι της επιθετικής ανάπτυξης των κινεζικών επιχειρήσεων στον εν λόγω τομέα.

([5]) ΕΕ C 155 της 30.4.2021, σ. 20.

9. **Ένωση γνώσης**

9.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της έκθεσης Letta να προστεθεί στις τέσσερις υφιστάμενες ελευθερίες κυκλοφορίας στην ευρωπαϊκή ενιαία αγορά και μια πέμπτη ελευθερία που θα αφορά τη γνώση, την έρευνα και την καινοτομία.

9.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις δράσεις που απαριθμούνται στην έκθεση Draghi όσον αφορά τον τομέα της ανάπτυξης δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων της ΕΕ. Οι δράσεις αυτές αποσκοπούν στη γεφύρωση του χάσματος καινοτομίας και στη βελτίωση της μετάβασης από την εφεύρεση στην εμπορία προϊόντων και υπηρεσιών. Στις αξιόλογες αυτές προτάσεις περιλαμβάνονται: i) η στήριξη της αναβάθμισης των δεξιοτήτων και της επανειδίκευσης, κυρίως στον τεχνολογικό και τον ψηφιακό τομέα· ii) η βελτίωση της κινητικότητας των δεξιοτήτων· iii) η απλούστευση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση· iv) η δημιουργία συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για τον καθορισμό προτύπων για τις δεξιότητες και σχετικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

9.3. Η ΕΟΚΕ σημειώνει, ωστόσο, ότι η έκθεση Draghi δεν αξιοποιεί επαρκώς τον κοινωνικό διάλογο για την ενεργοποίηση τέτοιων επενδύσεων και των συλλογικών διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο των δράσεων που συνοδεύουν τις μεταβάσεις, ούτε τη σημασία της διά βίου μάθησης για τους εργαζομένους.

10. **Ο ρόλος της τεχνητής νοημοσύνης**

10.1. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τον ρόλο και τη σημασία της τεχνητής νοημοσύνης (ΤΝ) όσον αφορά τόσο τη φιλοδοξία για ανάπτυξη μιας πέμπτης ελευθερίας κυκλοφορίας με βάση τη γνώση, την καινοτομία και την έρευνα όσο και την ευρύτερη ανάγκη αύξησης της μελλοντικής παραγωγικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας μέσω της «κάθετης ενσωμάτωσης» της ΤΝ στις βιομηχανικές διαδικασίες.

10.2. Η ανάπτυξη της ΤΝ πρέπει να πραγματοποιηθεί σύμφωνα με την ευρωπαϊκή διακήρυξη σχετικά με τα ψηφιακά δικαιώματα και τις ψηφιακές αρχές για την ψηφιακή δεκαετία, με βάση ένα μοντέλο ανάπτυξης που σέβεται την πολυφωνία στην πληροφόρηση, την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

10.3. Δεδομένων των παρεμβατικών δυνατοτήτων της ΤΝ και των νέων αναδυόμενων τεχνολογιών, απαιτείται μια προσέγγιση που θα αποσκοπεί στην αποφυγή αρνητικών αποτελεσμάτων για τους εργαζομένους λόγω της χρήσης αυτών των τεχνολογιών. Οι νομοθετικές πρωτοβουλίες θα πρέπει να καλύψουν τα κενά στην προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων στον χώρο εργασίας και να διασφαλίσουν ότι οι άνθρωποι διατηρούν τον έλεγχο σε όλες τις αλληλεπιδράσεις ανθρώπου-μηχανής.

11. **Ο ρόλος των επενδύσεων**

11.1. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι οι διάφορες δράσεις που προτείνονται στις εκθέσεις Draghi και Letta δεν είναι εφικτές χωρίς έναν τεράστιο όγκο επενδύσεων, όπως καταδεικνύεται από τον παραλληλισμό, κατά την έκθεση Draghi, των επενδύσεων που απαιτούνται σήμερα στην Ευρώπη με το μεταπολεμικό σχέδιο Μάρσαλ.

11.2. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καλεί τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να εξετάσουν το ενδεχόμενο παροχής κοινών εχέγγυων, όπως συνέβη κατά τη διάρκεια της πανδημίας, με βάση μια νέα προσέγγιση που δεν θα συνδέεται πλέον με συγκεκριμένη κατάσταση έκτακτης ανάγκης, αλλά θα προσανατολίζεται στην επίτευξη μακροπρόθεσμων στόχων και στην παραγωγή ευρωπαϊκών δημόσιων αγαθών. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο δημιουργίας ευρωπαϊκού κοινού επενδυτικού ταμείου που θα χρηματοδοτείται από διάφορα μέσα, συμπεριλαμβανομένης της από κοινού έκδοσης χρεωστικών τίτλων της ΕΕ ([6]), με εστίαση σε έργα κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος και με διακυβέρνηση που διασφαλίζει τον κοινωνικό διάλογο.

11.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο δεκαετιών καταγράφηκε μείωση των επενδυτικών δαπανών, με αποτέλεσμα σε πολλές χώρες της ΕΕ να μειωθεί το απόθεμα δημόσιου κεφαλαίου. Αυτή η υποβάθμιση του δημόσιου κεφαλαίου, πέραν των προβλημάτων ασφάλειας που δημιουργεί, θέτει σε κίνδυνο την ποιότητα και την παροχή των δημόσιων υπηρεσιών, με αποτέλεσμα να πληγεί η οικονομική ανάπτυξη και, κατ' επέκταση, και οι πιθανές ιδιωτικές επενδύσεις.

11.4. Οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις θα μπορούσαν να τροποποιηθούν κατά την έννοια που προτείνεται στην έκθεση Letta, και συγκεκριμένα για να προσαρμοστούν στην επίτευξη στρατηγικών στόχων, όπως η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση, ή ακόμα και για να διευκολύνουν την επανένταξη μειονεκτούντων ατόμων στην απασχόληση ή την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε πιστώσεις. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να συσταθεί γρήγορα ένα ταμείο της ΕΕ για στρατηγικές επενδύσεις ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος το οποίο θα μπορούσε να συμβάλει στη διαμόρφωση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ και στην προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης.

([6]) ΕΕ C, C/2024/3385, 31.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3385/oj.

11.5. Η ΕΟΚΕ σημειώνει επίσης ότι, εάν είναι αναγκαίο να μειωθεί το παρατηρούμενο χάσμα ανταγωνιστικότητας με τις ΗΠΑ και την Κίνα, είναι εξίσου αναγκαίο να επισημανθεί ότι το ευρωπαϊκό μοντέλο αποτελεί παγκόσμιο πρότυπο αριστείας όσον αφορά την ευημερία, την αλληλεγγύη, την κοινωνική ένταξη, τη βιωσιμότητα και την αντιμετώπιση των ανισοτήτων. Η ΕΕ, στο πλαίσιο της προσπάθειας για συνεχή αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητάς της, θα πρέπει επίσης να διαφυλάξει αυτήν την κληρονομιά αλληλεγγύης και ισότητας και να την ανανεώσει, ενισχύοντας τον ρόλο της κοινωνικής οικονομίας.

11.6. Ταυτόχρονα, ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι, εάν η Ευρώπη δεν κατορθώσει να αυξήσει την παραγωγικότητά της, θα αναγκαστεί να επιλέξει μεταξύ τεχνολογικής υπεροχής, ηγετικού ρόλου στον τομέα του κλίματος και ανεξαρτησίας στην παγκόσμια σκηνή, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν δυσκολίες όσον αφορά τη χρηματοδότηση του προηγμένου κοινωνικού μοντέλου της. Το κόστος της μετάβασης πρέπει να επιμεριστεί συλλογικά και, ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ πρότεινε την ανάγκη για ένα πλαίσιο πολιτικής δίκαιης μετάβασης ([7]) ([8]).

12. **Ευρωπαϊκή Αμυντική Ένωση**

12.1. Η ΕΟΚΕ, υπενθυμίζοντας το άρθρο 3 της ΣΕΕ, το οποίο ορίζει ότι «η Ένωση έχει σκοπό να προάγει την ειρήνη, τις αξίες της και την ευημερία των λαών της», πιστεύει ότι η ΕΕ πρέπει πάντοτε και με κάθε τρόπο να προωθεί τη διπλωματική δράση της με σκοπό την εξεύρεση ειρηνικής λύσης σε κάθε συνεχιζόμενη σύγκρουση.

12.2. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η εισβολή στην Ουκρανία απαιτεί την εφαρμογή μιας ευρωπαϊκής αμυντικής πολιτικής που δεν μπορεί να διαχωριστεί από την κοινή εξωτερική πολιτική. Στο πλαίσιο αυτό, θεωρεί αναγκαία την αύξηση των επενδύσεων, μεταξύ άλλων με τη χρήση νέων χρηματοδοτικών μέσων ικανών να βελτιώσουν το επίπεδο τεχνολογικής ανάπτυξης στον στρατιωτικό τομέα, ιδίως για την προστασία των ανατολικών συνόρων της ΕΕ.

12.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί, συνεπώς, τα αιτήματα που διατυπώνονται και στις δύο εκθέσεις για i) αύξηση της συγκέντρωσης και του συντονισμού της ζήτησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο προκειμένου να ενισχυθούν οι οικονομίες κλίμακας, μεταξύ άλλων μέσω κοινών προμηθειών· ii) άμεση εφαρμογή της στρατηγικής για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία (EDIS) και, στην περίπτωση της έκθεσης Draghi, άμεση έγκριση του προγράμματος για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία (EDIP). Η έκθεση Letta αναφέρει επίσης την ανάγκη για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση των αμυντικών δαπανών, η οποία θα λαμβάνει υπόψη κίνητρα προσανατολισμένα στην αγορά, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

13. **Μια Ένωση ικανή να παρέχει ευρωπαϊκά δημόσια αγαθά**

13.1. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, ως αποτέλεσμα των δύο υπό εξέταση εκθέσεων, θα πρέπει να δρομολογηθεί προβληματισμός σχετικά με τα ευρωπαϊκά δημόσια αγαθά βάσει του οποίου θα μπορούν να προσδιοριστούν οι βασικές προτεραιότητες για το μέλλον της ΕΕ. Η προμήθεια των αγαθών αυτών συνδέεται με οικονομικούς, θεσμικούς και πολιτικούς παράγοντες και, ως εκ τούτου, ο ενεργός ρόλος των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων στον τομέα αυτόν θα μπορούσε να αποφέρει προστιθέμενη αξία υπό τη μορφή οικονομιών κλίμακας και θετικών εξωτερικών επιδράσεων, οι οποίες θα συμπληρώνουν την πληθώρα των εθνικών προσεγγίσεων.

13.2. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι σκόπιμο να διασφαλιστούν επαρκείς επενδύσεις στην άμυνα, καθώς και να προωθηθούν, μεταξύ άλλων, επενδύσεις στα εξής πεδία: i) την παροχή διασυνοριακής ψηφιακής και ενεργειακής υποδομής· ii) την ανάπτυξη πλατφορμών για την απόκτηση και ανταλλαγή ικανοτήτων· iii) τη δρομολόγηση προγραμμάτων κοινών αγορών κρίσιμων πρώτων υλών· iv) την κοινή προμήθεια εμβολίων και ιατρικού εξοπλισμού· v) τη δημιουργία μόνιμων προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης· vi) την παροχή υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης· vii) την ενίσχυση της κοινωνικής στέγασης

13.3. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) 2028-2034 θα πρέπει να προσανατολίζεται προς τις στρατηγικές προτεραιότητες που επισημαίνονται τόσο στις δύο εκθέσεις όσο και στις σχετικές επενδύσεις σε ευρωπαϊκά δημόσια αγαθά που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι τα κονδύλια του επόμενου ΠΔΠ θα διασφαλίσουν τη δυνατότητα στην ΕΕ να ανταποκριθεί στις στρατηγικές της προτεραιότητες στους τομείς του περιβάλλοντος, της τεχνολογικής καινοτομίας, της ανοιχτής στρατηγικής αυτονομίας και της κοινωνικής προόδου, και να αντιμετωπίσει επαρκώς τις παγκόσμιες προκλήσεις.

13.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι το μέσο STEP (πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη) που θεσπίστηκε στην ενδιάμεση αναθεώρηση του ΠΔΠ 2021-2027 είναι υπερβολικά περιορισμένο σε σύγκριση με παρόμοιες πρωτοβουλίες άλλων χωρών.

([7]) ΕΕ C, C/2024/1576, 5.3.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/1576/oj.
([8]) ΕΕ C, C/2025/772, 11.2.2025, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/772/oj.

13.5. Η ΕΟΚΕ πιστεύει επίσης ότι —δεδομένων των θετικών αποτελεσμάτων που απέφερε στο πλαίσιο της κρίσης COVID-19— θα πρέπει να διερευνηθεί η δυνατότητα εκ νέου προγραμματισμού ενός νέου μέσου SURE ([9]) ικανού να συνοδεύσει την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση, τη βιώσιμη και δίκαιη διττή μετάβαση, και να αντιμετωπίσει ενδεχόμενους κλυδωνισμούς ([10]) ([11]).

13.6. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι το επόμενο δημοσιονομικό πλαίσιο θα περιλαμβάνει ένα στρατηγικό επενδυτικό μέσο για την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα, παράλληλα με την κοινωνική συνοχή, το οποίο θα συνδυάζει τη λογική των επενδύσεων, ιδίως στους τομείς της τεχνολογικής ανταγωνιστικότητας και του βιομηχανικού μετασχηματισμού, με την προοπτική και τη λογική της αναδιανομής.

13.7. Το νέο «πλαίσιο συντονισμού της ανταγωνιστικότητας» που προτείνεται στην έκθεση Draghi, το οποίο προτείνει να συνδέονται όλες οι σχετικές οικονομικές πολιτικές με τις στρατηγικές προτεραιότητες που συμφωνούνται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, θα πρέπει να συντονιστεί με τα δημοσιονομικά θέματα και το νέο πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης μέσω των διαδικασιών του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

13.8. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα μπορούσε να διαδραματίσει καίριο ρόλο στην προώθηση της ανταγωνιστικότητας, της παραγωγικότητας, της βιωσιμότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης, υπό την προϋπόθεση ότι οι παράγοντες αυτοί έχουν ίση αξία στο νέο πλαίσιο αναφοράς. Η ανάπτυξη του νέου εργαλείου συντονισμού της ανταγωνιστικότητας, σε συνδυασμό με την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανταγωνιστικότητας, αποσκοπεί στη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης μέσω του συντονισμού των ενωσιακών και των εθνικών στόχων και προτεραιοτήτων.

13.9. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε επίσης να υπενθυμίσει τη σχέση μεταξύ του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και του νέου πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης, το οποίο αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την υλοποίηση των επενδύσεων των κρατών μελών για την επίτευξη των στόχων του ευρωπαϊκού κοινωνικού πυλώνα.

14. **Η σημασία της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής**

14.1. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να διατηρηθεί ο κεντρικός ρόλος της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι εκθέσεις Letta και Draghi, μολονότι αναφέρονται στη στενή σχέση μεταξύ της εσωτερικής αγοράς και της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής (η πρώτη) και μεταξύ της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ και του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου (η δεύτερη), τείνουν να παρουσιάζουν ουσιαστικές διαφορές ανάλυσης και, κατά συνέπεια, διαφορετικές συγκεκριμένες προτάσεις σχετικά με το μείζον θέμα της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

14.2. Η πολιτική συνοχής διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην έκθεση Letta· διασφαλίζει ότι τα πλεονεκτήματα της ενιαίας αγοράς είναι πλήρως κατανεμημένα μεταξύ όλων των πολιτών και των εδαφών της ΕΕ («δικαίωμα παραμονής του καθενός στην κοινότητα της επιλογής του»). Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο καθορίζεται, ιδίως, η σημασία των υπηρεσιών γενικού συμφέροντος (βλ. άρθρο 14 της ΣΛΕΕ και πρωτόκολλο 26 της ΣΕΕ) ως υπηρεσιών που εξυπηρετούν άμεσα την ελευθερία διαμονής στην κοινότητα όπου επιλέγει ο καθένας να ζήσει. Στην έκθεση Letta, ιδίως, προσδιορίζεται το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο ως το κατάλληλο περιβάλλον πολιτικής για τη διασφάλιση επαρκών κανόνων συνοχής, με αποτέλεσμα την επανεξισορρόπηση της πολυμερούς δημοσιονομικής και μακροοικονομικής εποπτείας που προβλέπεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

14.3. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αποτελεί καθήκον του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου να προσδιορίσει κοινά ελάχιστα πρότυπα και να άρει τα εμπόδια προς την ένταξη τα οποία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν οι πληθυσμιακές ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή αποκλεισμού και οι γεωγραφικές περιοχές που είναι περισσότερο ευάλωτες στις οικονομικές μεταβάσεις, για τις οποίες πρέπει να διασφαλιστεί επαρκές επίπεδο συνοχής.

14.4. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι, ενώ η έκθεση Draghi υπογραμμίζει την υφιστάμενη σχέση μεταξύ ανταγωνιστικότητας και ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, φαίνεται να θέτει υπό αμφισβήτηση τον στρατηγικό ρόλο της πολιτικής συνοχής στο πλαίσιο του τρέχοντος ΠΔΠ (2021-2027). Μπορεί επίσης να υποτιμά τις επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα της ΕΕ τις οποίες επιφέρουν οι επενδύσεις σε υλικές και άυλες κοινωνικές υποδομές, για τη στήριξη κοινωνικών, αναδιανεμητικών και εργασιακών πολιτικών.

([9]) Ευρωπαϊκό μέσο προσωρινής στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης.
([10]) Ψήφισμα της ΕΟΚΕ με θέμα *Χαρτογράφηση της δημοκρατικής προόδου της ΕΕ: ψήφισμα για την επόμενη νομοθετική περίοδο*.
([11]) ΕΕ C 517 της 22.12.2021, σ. 16.

14.5. Η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης να εξεταστεί η εδαφική διάσταση της ανταγωνιστικότητας, η οποία δυστυχώς δεν αποτελεί σημείο εστίασης στις δύο εκθέσεις, αλλά περιγράφεται σαφώς στον δείκτη περιφερειακής ανταγωνιστικότητας της ΕΕ 2.0 ([12]). Πιστεύει μάλιστα ότι η ανταγωνιστικότητα της ΕΕ θα πρέπει επίσης να αναλυθεί σε εδαφικό επίπεδο προκειμένου να υλοποιηθούν πολλές από τις προτάσεις που περιέχονται στις εκθέσεις Draghi και Letta.

14.6. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει τους κινδύνους μιας στρατηγικής ανταγωνιστικότητας που δεν λαμβάνει υπόψη τις ανισότητες. Μια τέτοια προσέγγιση θα διευρύνει το χάσμα μεταξύ, αφενός, των αγροτικών, των νησιωτικών και των ηπειρωτικών περιοχών, οι οποίες διατρέχουν όλες κίνδυνο πληθυσμιακής συρρίκνωσης, και, αφετέρου, των αστικών περιοχών, καθώς και μεταξύ των διαφόρων περιοχών της ενιαίας αγοράς.

14.7. Τέλος, η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι το νομοθετικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα μπορέσει να ενσωματώσει τα διαφορετικά οράματα των δύο εκθέσεων όσον αφορά τη συνοχή, επιδιώκοντας τη σύγκλιση μεταξύ των πολιτικών ανταγωνιστικότητας, αφενός, και των πολιτικών οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, αφετέρου. Η ανταγωνιστικότητα δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να υπονομεύει την κοινωνική συνοχή και την αλληλεγγύη, δεδομένου ότι η αρμονική ανάπτυξη των περιφερειών είναι απαραίτητη για την ορθή λειτουργία της ενιαίας αγοράς, καθώς και για τη μελλοντική ανάπτυξή της.

Βρυξέλλες, 26 Φεβρουαρίου 2025.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Oliver RÖPKE

([12]) Dijkstra, L., Papadimitriou, E., Cabeza Martinez, B., de Dominicis, L., Kovacic, M., 2023, *Δείκτης περιφερειακής ανταγωνιστικότητας της ΕΕ — Έκδοση 2022*, Έγγραφα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, WP01/2023.